

Z A K O N

O DOPUNAMA ZAKONA O VANPARNIČNOM POSTUPKU

Član 1.

U Zakonu o vanparničnom postupku („Službeni glasnik SRS”, br. 25/82 i 48/88 i „Službeni glasnik RS”, br. 46/95 – dr. zakon i 18/05 – dr. zakon), u odseku prvom „Uređenje ličnih stanja”, posle Glave treće „Proglašenje nestalog lica za umrlo i dokazivanje smrti” dodaje se Glava treća a, koja glasi:

„Glava treća a

UTVRĐIVANJE VREMENA I MESTA ROĐENJA

Član 71a

(1) Lice koje nije upisano u matičnu knjigu rođenih, a vreme i mesto svog rođenja ne može da dokaže na način predviđen propisima kojima se uređuje vođenje matičnih knjiga, može sudu podneti predlog za utvrđivanje vremena i mesta rođenja (dokazivanje rođenja).

(2) Pored lica čije se rođenje dokazuje, postupak za utvrđivanje vremena i mesta rođenja može pokrenuti svako lice koje za to ima neposredni pravni interes, kao i organ starateljstva.

Član 71b

Za utvrđivanje vremena i mesta rođenja mesno je nadležan svaki stvarno nadležan sud.

Član 71v

(1) Predlog za utvrđivanje vremena i mesta rođenja mora da sadrži podatke o imenu i prezimenu lica čije se rođenje dokazuje, njegovom polu, vremenu i mestu njegovog rođenja, kao i dokaze kojima se te činjenice mogu utvrditi ili učiniti verovatnim.

(2) Ako postoje, u predlogu za utvrđivanje vremena i mesta rođenja treba navesti i druge činjenice koje mogu olakšati sudu da utvrdi vreme i mesto rođenja (podaci o roditeljima i drugim bliskim srodnicima lica čije se rođenje dokazuje, njegovom supružniku, školovanju, zaposlenju, promeni boravišta i sl.).

(3) Predlog za utvrđivanje vremena i mesta rođenja koji nije podnelo lice čije se rođenje dokazuje, niti organ starateljstva, mora da sadrži činjenice iz kojih proizlazi da predlagač ima pravni interes da pokrene postupak za utvrđivanje vremena i mesta rođenja.

Član 71g

(1) Pošto primi predlog za utvrđivanje vremena i mesta rođenja, sud nalaže ministarstvu nadležnom za unutrašnje poslove i matičarima na čijem području je boravilo lice čije se rođenje dokazuje da provere da li u njihovim evidencijama postoje podaci o vremenu i mestu rođenja lica čije se rođenje dokazuje i da o tome dostave izveštaj u roku koji ne može biti duži od 30 dana.

(2) Ako proceni da je to celishodno, sud nalaže i drugim organima i ustanovama koje vode evidencije o fizičkim licima da mu pruže potrebna obaveštenja.

(3) Ako sudu ne bude dostavljen izveštaj u ostavljenom roku, smatra se da o licu čije se rođenje dokazuje nema podataka u evidencijama organa kojima je naloženo da izvrše proveru.

(4) Ako ima nagoveštaja da je lice čije se rođenje dokazuje imalo boravište u stranoj državi, sud donosi rešenje o zastoju postupka dok ne pribavi potrebna obaveštenja od nadležnih organa strane države u skladu s pravilima o međunarodnoj pravnoj pomoći.

Član 71d

(1) Pošto primi izveštaj, odnosno kad protekne rok za dostavljanje izveštaja, sud zakazuje ročište na koje poziva predlagača i lice čije se rođenje dokazuje i izvodi potrebne dokaze.

(2) Da bi utvrdio vreme i mesto rođenja licu čije se rođenje dokazuje sud mora da sasluša najmanje dva punoletna svedoka čiji identitet utvrđuje uvidom u javnu ispravu s fotografijom.

(3) Sud može odrediti da lekar odgovarajuće specijalnosti pregleda lice čije se rođenje dokazuje i dâ nalaz i mišljenje o njegovoj starosti.

Član 71đ

Rešenje kojim se utvrđuje vreme i mesto rođenja sadrži: ime i prezime lica čije se rođenje dokazuje, njegov pol, dan, mesec, godinu i čas rođenja, mesto rođenja, kao i podatke o njegovim roditeljima ako su poznati.

Član 71e

Ako sud ne može da utvrdi kada je rođeno lice čije se rođenje dokazuje, smatra se da je ono rođeno 1. januara u 00:01 časova one godine za koju se na osnovu izvedenih dokaza može uzeti da je verovatno godina njegovog rođenja.

Član 71ž

Ako sud ne može da utvrdi gde je rođeno lice čije se rođenje dokazuje, kao mesto rođenja smatra se sedište grada, odnosno opštine za koju se na osnovu izvedenih dokaza može uzeti da je verovatno mesto rođenja, a ako se mesto rođenja ne može utvrditi na takav način, smatra se da je lice čije se rođenje dokazuje rođeno u mestu gde je nađeno, odnosno gde je imalo boravište u vreme podnošenja predloga za utvrđivanje vremena i mesta rođenja.

Član 71z

(1) Rešenje o vremenu i mestu rođenja sud je dužan da donese u roku od 90 dana od dana podnošenja predloga, a taj rok može biti produžen najviše za 30 dana samo ako je doneto rešenje o zastoju postupka zato što su postojali nagoveštaji da je lice čije se rođenje dokazuje imalo boravište u stranoj državi.

(2) Protiv rešenja o vremenu i mestu rođenja može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostavljanja.

(3) O žalbi na rešenje o vremenu i mestu rođenja sud odlučuje u roku od 60 dana od dana prijema žalbe.

Član 71i

U postupku za utvrđivanje vremena i mesta rođenja predlagač je oslobođen plaćanja taksa i drugih troškova postupka, a troškovi veštačenja u tom postupku isplaćuju se iz sredstava suda.

Član 71j

Pravnosnažno rešenje o vremenu i mestu rođenja prvostepeni sud dostavlja nadležnom matičaru u roku od osam dana od dana pravnosnažnosti, radi upisa činjenice rođenja u matičnu knjigu rođenih.

Član 71k

(1) Pravnosnažnost rešenja o vremenu i mestu rođenja ne utiče na pravo ovlašćenih lica da u drugom postupku utvrđuju porodični status lica čije je rođenje dokazano.

(2) Organ koji je nadležan da sprovede postupak za sticanje državljanstva Republike Srbije nije vezan pravnosnažnim rešenjem o vremenu i mestu rođenja.

Član 71l

(1) Ako se naknadno utvrdi da je lice čije se rođenje dokazuje već upisano u matičnu knjigu rođenih, sud koji je doneo rešenje o vremenu i mestu rođenja po službenoj dužnosti pokreće i sprovodi postupak radi stavljanja van snage tog rešenja.

(2) Pravnosnažno rešenje o stavljanju van snage rešenja o vremenu i mestu rođenja prvostepeni sud u roku od osam dana od dana pravnosnažnosti dostavlja nadležnom matičaru.

Član 71lj

Ako učesnik u postupku za utvrđivanje vremena i mesta rođenja sazna za nove činjenice ili stekne mogućnost da upotrebi nove dokaze na osnovu kojih je moglo drugačije da se utvrdi vreme i mesto rođenja, ili postoje drugi uslovi za ponavljanje postupka po pravilima parničnog postupka, neće se ponavljati postupak za utvrđivanje vremena i mesta rođenja, već učesnik svoja prava može da ostvari u parničnom postupku.”

Član 2.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o dopunama Zakona o vanparničnom postupku sadržan je u članu 97. tačka 2. Ustava Republike Srbije, kojom je propisano, između ostalog, da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana, kao i postupak pred sudovima i drugim državnim organima.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakonom o matičnim knjigama („Službeni glasnik RS”, broj 20/09) nije na zadovoljavajući način predviđen način upisa u matičnu knjigu rođenih odraslih lica koja ne raspolažu potrebnim dokumentima i čiji su roditelji nepoznati ili nedostupni. Njihovi zahtevi za naknadni upis u matičnu knjigu rođenih često se odbijaju ili se postupak prekida, a podnosioci zahteva upućuju na pokretanje parničnog postupka za utvrđivanje materinstva ili očinstva, a u kojima ova lica nisu u stanju da dostave dokaze na osnovu kojih se može utvrditi njihov identitet. Na taj način u Republici Srbiji postoji oko 6.500 tzv. „pravno nevidljivih lica”, koji nemaju lična dokumenta, niti mogu da ostvaruju svoja osnovna ljudska prava i slobode.

Iz navedenih razloga neophodno je izvršiti dopune Zakona o vanparničnom postupku, kako bi se propisao poseban postupak za utvrđivanje vremena i mesta rođenja, a rešenje doneto u tom postupku bi bio osnov za upis u matičnu knjigu rođenih.

Vanparnični postupak je po svojoj prirodi najpogodniji, za rešavanje slučajeva lica čiji pravni subjektivitet nije priznat, imajući u vidu materiju koja se uređuje vanparničnim postupkom, kao i pravila i prirodu tog postupka.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Članom 1. Zakona dopunjuje se Zakon o vanparničnom postupku propisivanjem posebne glave, kojom se uređuje postupak za utvrđivanje vremena i mesta rođenja, a koja se sastoji od 14 članova (čl. 71a do 71lj).

Članom 71a predviđa se posebno pravo za lica koje nije upisano u matičnu knjigu rođenih, a koje ne može da dokaže na drugi način vreme i mesto rođenja, da podnese predlog kojim pokreće poseban vanparnični postupak za utvrđivanje vremena i mesta rođenja. Pravo na podnošenje predloga ima i svako lice koje za to ima neposredni pravni interes, kao i organ starateljstva. Za pokretanje predmetnog vanparničnog postupka nije neophodno da postoji odluka organa uprave za vođenje matičnih knjiga o odbijanju zahteva za naknadni upis u matičnu knjigu rođenih, s obzirom da će se činjenice vremena i mesta rođenja utvrđivati pred sudom.

Radi lakšeg ostvarivanja prava na podnošenje predloga za utvrđivanje vremena i mesta rođenja, članom 71b je predviđena mesna nadležnost bilo kog stvarno nadležnog suda.

Članom 71v propisana je sadržina predloga za utvrđivanje vremena i mesta rođenja.

U čl. 71g i 71d propisano je postupanje suda po prijemu predloga za utvrđivanje vremena i mesta rođenja. Predviđeno je da sud po prijemu predloga od nadležnih organa u kratkom roku pribavi obaveštenje da li se lice na koje se predlog odnosi nalazi u njihovim evidencijama. U slučaju da postoje nagoveštaji da je lice čije se rođenje dokazuje živelo u stranoj državi, sud će doneti rešenje o zastoju postupka

dok ne pribavi potrebna obaveštenja od nadležnih organa strane države. Po prijemu obaveštenja, odnosno isteka roka za dostavljanje, sud zakazuje ročište radi izvođenja dokaza, na koje poziva predlagača, lice čije se rođenje dokazuje i druge učesnike u postupku. Sud je dužan da pozove najmanje dva punoletna svedoka radi utvrđivanja vremena i mesta rođenja lica na koje se predlog odnosi, a po potrebi može pozvati i lekara odgovarajuće specijalnosti, radi utvrđivanja starosti tog lica.

Članom 71d propisana je sadržina rešenja kojim se utvrđuju vreme i mesto rođenja lica na koje se predlog za pokretanje postupka odnosi.

U čl. 71e i 71ž utvrđuju se pravila na osnovu kojih se utvrđuju dan, čas i godina rođenja, odnosno mesto rođenja lica na koji se predlog odnosi, u slučaju kada se ovi podaci ne mogu na drugi način utvrditi.

U članu 71z propisani su rokovi za donošenje prvostepenog i drugostepenog rešenja u postupku za utvrđivanje vremena i mesta rođenja. Propisan je rok od 90 dana za donošenje rešenja u prvom stepenu, odnosno od 60 dana za odlučivanje po žalbi. Cilj propisivanja ovih rokova je da se obaveže sud da hitno odluči o podnetom predlogu, a imajući u vidu značaj donošenja sudske odluke kojom se utvrđuju činjenice rođenja lica na koje se predlog odnosi za ostvarivanje drugih prava tog lica. Jedini izuzetak je predviđen u slučaju da je doneto rešenje o zastoju postupka, s obzirom da se pribavljaju potrebna obaveštenja od strane države.

Članom 71i propisano je da je u postupku za utvrđivanje vremena i mesta rođenja predlagač oslobođen plaćanja taksa i drugih troškova postupka, kao i da troškovi veštačenja u tom postupku isplaćuju se iz sredstava suda.

oslobađanje od plaćanja troškova postupka ako je podnosilac predloga lice čije se rođenje dokazuje.

U čl. 71j i 71l propisana je obaveza dostavljanja pravnosnažnog rešenja o vremenu i mestu rođenja nadležnom matičaru, kao i postupak za stavljanje van snage tog rešenja ako se naknadno utvrdi da je lice čije se rođenje dokazuje već upisano u matičnu knjigu rođenih.

Odredbom člana 71k određuje se da pravnosnažnost rešenja o vremenu i mestu rođenja ne utiče na pravo da se u drugom postupku utvrđuje porodični status lica čije je vreme i mesto rođenja dokazano (sporovi za utvrđivanje očinstva ili materinastva). Takođe, pravosnažnim rešenjem o vremenu i mestu rođenja nije vezan ni organ nadležan za sprovođenje postupka za sticanje državljanstva, imajući u vidu specifičnost tog postupka.

Članom 71lj je određeno da se neće ponavljati postupak za utvrđivanje vremena i mesta rođenja ako stranka sazna za nove činjenice ili ako stekne mogućnost da upotrebi nove dokaze na osnovu kojih je vreme i mesto rođenja moglo drugačije da se utvrdi, već stranka svoja prava može da ostvari u pamičnom postupku.

Članom 2. Zakona određuje se stupanje zakona na snagu.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA PRIMENU ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti dodatna finansijska sredstva u budžetu Republike Srbije.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Predlaže se da se Zakon donese po hitnom postupku, budući da bi njegovo nedonošenje po hitnom postupku moglo da prouzrokuje štetne posledice po

ostvarivanje osnovnih ljudskih sloboda i prava građana, kao i radi ispunjenja međunarodnih obaveza.